

СУФІКСАЛЬНИЙ СЛОВОТВІР ІМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ В УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРАХ ЗАКАРПАТТЯ

Анотація. У статті розглянуто основні аспекти суфіксального словотвору іменників жіночого роду в українських говорах Закарпаття та описано словотвірні типи іменників, утворених від дієслівних основ.

Ключові слова: суфіксальний словотвір, словотвірний тип, девербативи, українські говори Закарпаття.

Важливим завданням мовознавців є вивчення діалектного словотвору української мови, дослідження якого поряд із словотвором сучасної української літературної мови допомагає створити загальну картину дериваційної системи мови. Узагальнюючої праці з діалектного словотвору до цього часу немає, в основному досліджуються певні словотвірні явища, вивчено словотвір окремих діалектів та окремих частин мови.

Детальніше зупинимося лише на частині девербативів жіночого роду, утворених від дієслівних основ за допомогою суфіксів *-аўк-а* / *-алк-а*, *-ал'-а*, *-анк-а*, *-арк-а* / *-ар'к-а*, *-ачк-а*, *-їўк-а* / *-їлк-а*.

Девербативи – це похідні, утворені від дієслівної основи з додаванням словотворчих засобів. М.Кравченко писала, що важливою умовою «формування лексем від дієслівних основ є участь у дериваційному процесі закритої структури твірної основи при її поєднанні зі словотворчим суфіксом» [5, с. 32]. На думку К.Г.Городенської, всі віддієслівні деривати за загальним словотвірним значенням поділяються на 4 групи: 1) із значенням абстрактно-процесуальної ознаки (*малювання*, *миття* тощо); 2) із значенням «діяч або носій процесуальної ознаки» (*читець*, *переможець*, *бігун*, *говорун* і т. д.); 3) назви предметів (*вимикач*, *тягач*, *різак*, *черпак* і тому под.); 4) іменники, що позначають місце, де відбувається дія (*звалище*, *пасовище* тощо) [3, с. 71]. Л.О.Родніна виділяє два типи: «носій процесуальної ознаки» та «дія або стан» [9, с. 57]. Ф.О.Нікітіна відводить чи не основне місце у системі сучасного слов'янського словотвору віддієслівним іменникам [7, с. 58].

М.В.Кравченко зазначала, що характерними морфологічними змінами, які відбуваються при творенні нових віддієслівних дериватів є усичення твірної основи та чергування приголосних. Усікаються переважно дієслівні суфікси *-и-* (*говорити* – *говорун*), *-і-* (*шепотіти* – *шепотуха*), *-о-* (*колоти* – *колун*), *-у-* (*тихнутися* – *тишнява*) [6, с. 33–34].

Суфікс *-аўк-а* / *-алк-а*. Г.Л.Аркушин стверджує, що доцільно вважати афікс *-алк-а* фонетичним варіантом суфікса *-аўк-а*, тому що за законами української мови [л] в кінці складу перейшов у [в], [ў] [1, с. 341]. У говорах Закарпаття утворюються такі лексико-словотвірні типи:

1. Викопродуктивний тип назв їжі та кухонного начиння:

а) назви їжі: *л'опаўка* 'рідка і неякісна страва' (КсП, Бг, Кв; рідко Тр, Тш у значенні 'перлова крупа'), що від *л'опати* 'бризкати, хлопати'; пор. поліс. *мочалка* 'підлива, яку їдять, умочуючи в неї хліб' [Лис., 129];

б) назви кухонного начиння: *тискаўка* 'щипці для чищення горіхів' (Бг), *покрывал'ка* 'покришка' (в усіх обстежених говірках), *р'ізаўка* 'прилад для різання' [П.,Г., 164], *мір'ялка* 'посуд для вимірювання молока' [Гриц., 159], *качалка* 'пристосування для розкачування тіста' [8, с. 181], *цв'якалка* 'прилад, яким витискають сік із фруктів' [Бв., 138], *т'єсалка* [ib., 125], *шкр'єпталка* [ib., 145] 'ніж для чищення картоплі'. Більшість лексем характерні тільки для гуцульських говірок Закарпатської області; пор. гуц. *кол'отавка* 'частина маснички у вигляді дрючка' [ГГ, 99]; наддністр. *тач'авка* 'валок для розкачування тіста' (від *тачіти* 'розкачувати тісто') [Шило, 251].

2. Продуктивний тип назв знарядь праці та пристосувань: *че'салка* 'скребниця, пристрій для чесання худоби' (в усіх обстежених говірках), *т'іпалка* 'терлиця для конопель' (ВВ, КсП; [Бв., 144]), *с'ійалка* 'сівалка' (Нн, НБ, ЛП, МУ), *вы'р'т'алка*, заст. 'спеціальний пристрій, на який намотували вже випрядене полотно' (Бз), *в'ішалка* 'гілка (часто стебло кукурудзи), на яку склали сіно на полі' (Гн), *бухалка* 'спеціальне пристосування, в якому били, тіпали коноплі' (Вш), *пиш'чалка* 'сопілка' [Сб., 229]; пор. бойк. *віялка* 'лопата, якою поливають полотно під час білення' [Ониш., I, 134]; гуц. *снувалка* 'пристрій для підготовки основи для тканини' [Нег., 160]; поліс. *одж'імалка* 'пристосування, на якому труть білизну під час прання' [Лис., 142]. У сучасній українській літературній мові такі девербативи вживаються часто; пор. літ. *сівалка*, *різалка*, *саджалка*, *напувалка* тощо [ІСУМ, 23–24].

3. Непроодуктивний тип локативних найменувань: *зам'італка* 'місце біля будинку, де скидають виметене з хати сміття' (КбП), *міш'алка* 'обгороджена місцевість, куди заганяють овець після доїння' [з усіх околіїв по здійен'у ид'ут віўц'і до одної / великої кошари / до міш'алки] [Гриц., 150].

4. Непродуктивний тип назв конкретних предметів: *с'їдаўка* 'сидіння на велосипеді' (в усіх обстежених говірках), *ска'калка* 'пристосування, через яке діти стрибають' (в усіх говірках), *гойдалка* 'коліска' [Бв., 48]. Лексеми *с'їдаўка*, яка поширена у гуцульких говірках Закарпаття, протиставляється лексема чоловічого роду *с'їдак* на решті території Закарпаття.

5. Непродуктивний тип назв тварин: *б'їгалка* 'молода корова від року до першого теління' (Бз); пор. зах.поліс. *сїдалка* 'квочка' [Арк., II, 147]. Лексеми поширені переважно на території гуцульських говірок Закарпаття. У сучасній українській літературній мові утворюються ще назви конкретних предметів та назви осіб (*метавка*, *слухавка*, *щитавка*) [СУМ, 14].

Суфікс -ал'-а. Г.Л.Аркушин в утвореннях типу *праля* виділяє суфікс **-ал'-(а)**: «голосний суфікс [а] наклався на голосний основи інфінітива: *пра-ти* + *-(а)л'-а* (якщо ж вважати твірною основою теперішнього часу, то мусить бути використаний саме суфікс **-ал'-(а)**; наросток **-л'-(а)** виділяємо у девербативах типу *брехля*)» [1, с. 348].

З цим суфіксом утворюється продуктивний тип назв осіб: *ко'пал'а*, *са'пал'а* 'жінка, що обробляє грунт мотикою' (в усіх обстежених говірках), *покры'вал'а* 'жінка, яка виконує на весіллі ритуал покривання хустиною голови молодої' (Ск, Лп, Нн, МУ, Гр), *уши'вал'а* 'жінка, що вишиває за гроші' (Ск), *пови'вал'а* 'баба-повитуха' [Сб., 236], *з'вал'а* 'жінка, яка запрошувала на весілля' [8, с. 183], *т'кал'а* 'та, що «гче»' [ib., с. 183], *п'рал'а* 'та, що «пере» білизну' [ib., с. 183], *б'рал'а* 'та, що викопає картоплю' [ib., с. 183], *чмовх'яля* 'та, що «чмовх'яє»' [2, с. 49]; пор. бойк. *мот'яля* 'жінка, яка мотає пряжу' [Ониш., I, 453]; зах.поліс. *коп'яля* 'жінка, яка копає картоплю' [Арк., I, 241]. Назви *праля* [СУМ, VII, 515] та *ткаля* [СУМ, X, 151] уживаються із тим самим значенням у сучасній українській літературній мові.

Суфікс -анк-а. Л.О.Родніна відзначає, що морф *-нк-а* виступав після основ з тематичним голосним **-а-** (**-я-**) (*бовтанка*, *оранка*, *хованка*) [9, с. 70]. Л.В.Дика віднесла його до високопродуктивних у творенні іменників жіночого роду [4, с. 11].

1. Високопродуктивний тип назв конкретних предметів: *чм'бўханка*, *т'репанка* 'щітка, пристрій у вигляді дерев'яного круга з густо вбитими високими залізними зубцями для чесання волокна' (ВЛ), *ка'чанка* 'диван-ліжко без спинки, на якому спали' (Ск), *миканка* 'гірший гатунок вовни' (КсП), *їязанка* 'рюкзак на плечі, в якому можна будь-що переносити' (Квс), *с'їйанка* 'насінна цибуля' (Ск, Трс, ВВ, Трн), *мазанка* 'глиняна підлога' (Дб), *т'канка* 'доріжка; різнокольорові нитки' (ВВ, Дл, КсП), *д'їл'анка* (Ск, ВВ), *д'їл'анка* (Гд, Ял) 'земля, переважно віддалена від будинку для обробітку', *ко'лысанка* [Сб., 123], *гўцанка* 'гойдалка' [П.Г., 41], *маханка* 'спеціальний пристрій, за допомогою якого робили круту нитку, скручуючи

її з кількох тонших ниток' [Сб., 169], *збўванка* 'назва, пов'язана з густиною вовни' [збўванка / то дўже ми ак'а вбўна] [Гриц., 191], *лўпанка* 'колоде поліно на дощечки' [П.Г., 84]; пор. лемк. *граб'анка* 'в'язка сіна або соломи' (від *граб'ати* 'громадити сіно') [Пиртей, 62]; гуц. *хїтанка* 'вісяча коліска' [ГТ, 201]; наддністр. *гїданка* 'гойдалка' [Шило, 91], *л'аманка* 'прилад для обробки конопель' [ib., 159]; поліс. *держ'анка* 'колодка ножа' [Лис., 66].

2. Високопродуктивний тип назв їжі, напоїв та кухонного начиння:

а) назви їжі та напоїв: *сербанка* (Ск, МР, Дв, Гн, Тс, Трн; [Бв., 117]), *хлїпанка* (Вр) 'суп (загальна назва)', *л'д'п'їданка* (Нн, Лз), *лопо'т'анка* (ЛП, РК, Гн, Пл, СП), *ло'пи(ы)цанка* (Лц, Чн, Лт, Лп) 'рідка, неякісна страва', *з'ган'анка* 'пісний суп із квасолі та квашеної купусти' (Лп), *м'їшанка* 'картопляне пюре' (Тс), *коло'чанка* 'товчена квасоля' (Нв), *м'ачанка* 'страва з манної каші, молока та яєць' (Ск, Бр, Бз, Гн, СП, Дб, ВВ, Дл), *приб'аганка* 'делікатес, виготовлений у домашніх умовах' [Сб., 279], *м'ачинка* 'яєшня' [Ж.,П., 89] (від *м'ачати* 'мокаючи чим-небудь, вибирати рідину' [Сб., 169]), *зїйгранка* 'один із видів молочних продуктів' [*тот'о молоко* / *шо зїйграїє* / *тот'о зїйгранка*] [Гриц., 167], *збўранка* 'їжа вівчарів' [*ни дай'у хлоп'цеві сербати збўранки / то гол'оден*] [ib., 263], *чїх'овданка* 'вид рідкої страви' [*чїх'овданка / так'а рїдк'а сербаўка*] [ib., 263], *дїоганка* 'за так'у пуст'у м'ачинку к'ажемо, шо д'їганка' [ib., 264], *жм'яканка* 'пережм'якана їжа в роті' [Гриц., 229; Бв., 62], *гўсл'анка* 'гўсл'анка зв'єс'а вїўче густ'е молоко' [Гриц., 166], *гўсл'енка* т.с. (Кв, Лаз, Бг). Фонетичні варіанти суфікса зумовлені переходом у гуцульських говірках [а] після губних приголосних та *р, л, н* у [e], [u]; пор. гуцульське за межами області *гўслїнка* 'спеціально заквашене густе кип'ячене молоко' [Нег., 55] (від *гўслити* 'заквашувати кип'яченим молоком' [ГТ, 50]). Назва *гўсл'анка*, *гўсл'енка* вживається лише на території Рахівського району; пор. ще лемк. *вар'янка* 'переварений квас із капусти' [Пиртей, 38]; бук. *гляг'анка* 'молоко, заправлене клягом' [СБГ, 84]; наддністр. *засїпанка* 'куліш' [Шило, 124]; поліс. *набўванка* 'капуста, що заквашується без води' [Лис., 130];

б) лексеми на позначення речей побуту, які не є власне кухонним начинням, але пов'язані з готуванням та зберіганням їжі: *ст'ойанка* 'вид бербениці' [*у ст'ойанці стоїт молоко к'оло колїби*] [Гриц., 229], *доўбанка* 'назва миски' [*котр'у мїску робїли / доўбали / тот'о доўбанка*] [ib., 231], *пл'ет'анка* 'виплетена з мотузків сітка, в якій носили в поле їжу робітникам' [Сб., 233]; пор. наддністр. *сїпанка* 'бочка для зберігання зерна' [Шило, 238].

3. Продуктивний тип назв процесів, дій, станів: *шл'оп'отанка* 'період танення снігу' (Ск), *з'дыванка* 'побачення' (Трн), *б'абранка* 'непродуктивна, затяжна праця' [Сб., 19], *метанка* 'вільна

боротьба (переважно між дітьми) [ib., 171], *м'ін'анка* 'обмін обручками між молодятами' [ib., 173], *мн'ацканка* 'штовханина і тиск у натовпі' [ib., 175], *мотанка* [ib., 176], *б'іганка* [8, с. 182] 'метушня', *ско'мытанка* 'лоскотання' [Сб., 333], *ш'потанка* 'стан, при якому людина збивається з ніг, зачепившись за що-небудь' [ib., 423], *рewanка* 'сумування за ким-, чим-небудь' [8, с. 182], *гул'анка* 'гуляння' [ib., с. 182], *дуботанка* 'дуботіння' [ib., с. 182], *игранка* 'дитячі забави' [ib., с. 182], *здіханка* 'видих; погибель, конання' [П.,Г., 68], *найманка* 'наймання, приймання' [ib., 110], *різанка* 'різання' [ib., 164], *еднанка* 'зарплата, що означало порозуміння, вдача' [Бв., 61]; пор. лемк. *лап'анка* 'дитяча гра у квача' [Пиртей, 157]; бойк. *їманка* 'лапанка, дитяча забава' [Ониш., I, 330]. Тип продуктивний у сучасній українській літературній мові; пор. літ. *вибиванка*, *сватанка* та ряд ін. [СУМ, 25]. У літературній мові утворюється ще непродуктивний тип локативних найменувань (*схованка*) [СУМ, 25].

5. Непродуктивний тип абстрактних понять: *с'мырданка* 'нежить' (від *с'мырдати* 'бути сопливим, підтягувати соплі') [Сб., 335], *хоб'узанка* 'ожеледиця, ковзанка' (від *хоб'узатис'а* 'ковзатися') [ib., 404].

В обстежуваних говірках наголошується переважно перший склад кореня, в інших говорах наголошується і суфікс. При творенні іменників відбувається чергування приголосних за м'якістю / твердістю: /л/ – /л'/ (д'і'л'ити – д'і'л'анка), /т/ – /т'/ (лопо'тати – лопот'анка).

Суфікс -арк-а / -ар'к-а. На думку Г.Л.Аркушина: «цей похідний суфікс виабстрагувався з дериватів на позначення жінок за певною дією» [1, с. 360].

1. Непродуктивний тип назв будівель та їхніх частин: *гударка* 'дерев'яна споруда, в якій копять м'ясо' (верховинські говірки), *сушарка* 'спеціальна будівля, в якій висушують на зиму фрукти' (Трс, СП), *зимар'ка* 'зимовий будиночок десь на полонині або далеко від осель' (КсП) (від *зимувати* 'перебувати зиму десь далеко від будинку, в полі'); пор. гуц. *бужарка* 'приміщення для сушіння фруктів і копчення м'яса' [ГГ, 30].

2. Непродуктивний тип назв знарядь праці та різних пристосувань: *чухтар'ка* 'скребниця, пристрій для чесання худоби' (в усіх обстежених говірках), *моло'тар'ка* 'спеціальний пристрій для косіння зерна' (ВР); пор. лемк. *гоблярка* 'стругальний верстат' [Пиртей, 60], від *гобляти* 'стругати дошки рубанком', що з нім. *hobeln* 'скоблити, скребти' [ЕСУМ, I, 540].

Деривати утворюються також у лемківських, гуцульських, поліських, західнополіських говорах, а у наддністрянських та буковинських діалектах такі лексеми не зафіксовано.

Суфікс -ачк-а. В.В.Німчук відзначав, що у говірці села Довге Іршавського району суфікс *-ачк-а* «зрідка» утворює іменники зі значенням дії (*дб'убачка* 'чим довбають') [8, с. 182].

1. Продуктивний тип назв знарядь праці та пристосувань: *уби'вачка* 'спеціальне пристосування для вибивання чого-небудь' (Ск), *драп'ачка* 'вирізана гілка дерева, на яку склала сіно в полі' (Пл), *грим'л'ачка* 'палка з дзвінком, яку тримав у руці один із бетлегенів під час коляди' (Нв), *наби'вачка* 'пристрій для готування домашньої ковбаси' (Гр, Клч, Лп), *мыкачка* 'щітка для чесання волокна' (Нн), *драчка* 'пила, якою вручну розпилювали колоди' (від *драти* 'розпилювати колоди на дошки') [Сб., 78; Бв., 59], *поби'вачка* 'сокирка, якою прибивають дранку' [Сб., 235], *пол:и'вачка* 'посудина для поливання' [ib., 252], *упа'л'ачка* 'виплетена з лози або видовбана з дерева велика миска, за допомогою якої очищали на вітрі зерно від полови, пиліоки' [ib., 381], *пол'м'ачка* 'мітла, віник' [П.,Г., 149], *тов'качка* 'дерев'яна посудина, в якій товчуть' [ib., 193], *дряб'ачка* 'назва, пов'язана з кушнірством' [*так красно́ волос ст'агне з шкіри тоу́ др'аб'ачкоу́*] [Гриц., 242]; пор. лемк. *драп'ачка* 'щітка для шкіряних виробів' [Пиртей, 83]; бойк. *восікачка* 'терниця, на якій труть клоччя' [Ониш., I, 146].

2. Малопродуктивний тип назв їжі, напоїв та кухонного начиння: *ж'вачка* 'жуйка' (в усіх обстежених говірках), *спі'л'ачка* 'ополоник' (Ск, МР, Трн), *тоу'качка* 'спеціальна посудина, переважно дерев'яна, в якій товкли квасоллю або картоплю' (ВБ, ВВ), *спі'л'ачка* т.с. [*бу́ла шче спі'л'ачка така́ / вели́ка лі́жка / шчо неу́ спі'л'али мо́локо́ / жінти́цу́ / гар'а́че шос'*] [Гриц., 233], *збірачка* [*то́то фа́йна збірачка така́ бл'а́хова поли́вана / тоу́ фа́йно збира́ти в'урду́*] [ib., 233]; пор. лемк. *оді́джда́чка* 'одіркована дощечка, через яку відціджували зварену картоплю' [Пиртей, 212].

3. Малопродуктивний тип назв процесів, дій: *баб'рачка* 'непродуктивна, затяжна, невдячна праця' (Ск, Трн), *играчка* 'ігри ягнят' [Гриц., 74], *р'вачка* 'поривання до чого-небудь' [8, с. 182], *драчка* 'бійка за що-небудь вартісне' [ib., с. 182]; пор. лемк. *обрачка* 'пора, коли орють землю' [Пиртей, 217] (від *обробляти*). Лексема *драчка* у сучасній українській літературній мові має кілька значень: 1) *розм.* 'місце, де оббирають кого-небудь'; 2) *розм.* 'збройна сутичка між ким-небудь'; 3) *діал.* 'просорушка' [СУМ, II, 410].

4. Непродуктивний тип абстрактних понять: *кор'т'ачка* 'нетерпіння' [Сб., 83], *мер'чачка* 'волога й холодна погода перед випаданням снігу' (від *мер'чити* 'бути вологою й холодною (про погоду)' [ib., 171], *припа'дачка* 'випадок' [ib., 283].

5. Непродуктивний тип назв конкретних предметів: *нат'и'гачка* (Ск, МР), *нат'а'гачка* (Квс) 'наволокна, *играчка* 'іграшка' [Ж.,П., 65]; пор. поліс. *напін'ачка* 'велика вовняна хустка' [Лис., 133].

6. Непродуктивний тип назв хвороб: *го'р'ачка* 'жар, підвищена температура тіла при захворюванні' (в усіх обстежених говірках) (від *гуп'іти*, літ. *goriti* < прасл. *gorēti [ЕСУМ, I, 567]),

бо'л'ачка 'будь-яка хвороба' (в усіх обстежених говірках), даў'л'ачка 'ангіна' [Сб., 60].

7. Непродуктивний тип локативних назв: ло'вачка, заст. 'частина берега річки, де зупинялися бокори, тобто плоти сплавного лісу' (КсП).

У сучасній українській літературній мові суфікс *-ачк-а* продуктивний ще у назвах осіб: *роздавачка, відвідувачка, знищувачка* та ін. [ІСУМ, 39]. У говорах зрідка після губних приголосних може з'являтися епентетичний [л'], *даў'л'ачка, грим'л'ачка* та ін. Наголошується переважно суфікс як на території Закарпаття, так і в інших говорах української мови.

Суфікс *-іўк-а / -ілк-а*. У говорах Закарпаття утворюються такі типи:

1. Малопродуктивний тип назв будівель, місцин та місцевостей: *бу'д'ілка, коп'т'ілка, ку'р'ілка* 'дерев'яна споруда, в якій коптять м'ясо' (в усіх обстежених говірках), *су'ш'ілка* 'стодола, будівля для зберігання сіна, полови' (ужанські говірки), *моло'т'ілка* 'спеціальне пристосування, в якому молотили пшеницю' (Вш).

2. Непродуктивний тип назв їжі, напоїв та кухонного начиння: *коло'т(к)інка, кбл'от'ілка* 'те, чим замішували токан, мамалигу', 'спеціальний

пристрій для збивання молока' або 'посудина для збивання масла' (в усіх обстежених говірках); пор. також зах.поліс. *доїлка* 'посудина для доїння корів' [Арк., I, 137].

3. Непродуктивний тип назв знарядь праці та різних пристосувань: *са'д'іўка* 'пристрій для висаджування картоплі' (Бз); пор. лемк. *облицівка* 'цегла, призначена для викладання стін без штукатурення' [Питрей, 205].

4. Непродуктивний тип живих організмів: *п'л'існ'іўка* 'вид черв'яка, який з'являється у вологих місцях' (Ск).

У говорах Закарпаття не утворюється жодного продуктивного типу з цим формантом. У наддністрянських говірках утворення із суфіксом *-іўк-а / -ілк-а* взагалі відсутні, а у лемківських, бойківських та буковинських наявні поодинокі деривати. У західнополіських говірках утворюється єдиний тип назв конкретних предметів. У сучасній українській літературній мові девербативи з суфіксом *-іўк-а / -ілк-а* утворюються рідше (*сажівка* 'невелике штучне водоймище, в якому розводять рибу' [СУМ, IX, 15]). Послідовно наголошується суфікс. Зрідка відбувається чергування приголосних звуків за м'якістю / твердістю: /m/ – /m'/ (*моло'тити* – *моло'т'ілка*).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аркушин Г.Л. Іменний словотвір західнополіського говору : [Монографія] / Аркушин Г.Л. – Луцьк : Вежа, 2004. – 764 с.
2. Верхратський І. Знадоба для пізнання угорско-руських говорів / Верхратський І. – І. ч. Говори з наголосом джимимим. – Львів, 1899. – 276 с. (про словотвір на С. 47–62).
3. Городенська К.Г. Віддієслівні утворення / К.Г.Городенська // Українська мова : Енциклопедія / [редкол. : В.М.Русанівський, О.О.Тараненко (співголови) та ін.] – 3-є вид., зі змінами і доп. – К. : Укр. енцикл. ім. М.П.Бажана, 2007. – С. 70–72.
4. Дика Л.В. Суфіксальний словотвір іменника в говірках полісько-середньонаддніпряньського порубіжжя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Л.В.Дика. – К., 2003. – 19 с.
5. Кравченко М.В. Семантична і морфологічна валентність словотворчих одиниць у системі віддієслівних дериватів / М.В.Кравченко // Мовознавство. – 1988. – № 1. – С. 32–37.
6. Кравченко М.В. Явище усечення у системі віддієслівних іменників / М.В.Кравченко // Мовознавство. – 1984. – № 3. – С. 32–36.
7. Нікітіна Ф.О. Деякі спільні риси слов'янського словотвору / Ф.О.Нікітіна // Мовознавство. – 1983. – № 2. – С. 58–65.
8. Німчук В.В. Спостереження над словотвором іменника в говірці села Довге Іршавського району (суфіксація) / В.В.Німчук // Наукові записки Ужгородського університету : Діалектологічний збірник. – 1955. – Т. 14. – С. 169–192.
9. Родніна Л.О. Суфіксальний словотвір іменників у сучасній українській мові / Л.О. Родніна // Словотвір сучасної української літературної мови. – К. : Наук. думка, 1979. – С. 57–118.

СКОРОЧЕННЯ НАЗВ ДЖЕРЕЛ

- Арк. – Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок : У 2-х т. / Аркушин Г.Л. – Луцьк : Вежа – 2000. – Т. 1–2.
- Бв. – Бевка О. Словник-пам'ятник. Діалектний словник села Поляни Марамороського комітату / Бевка О. – Ніредьгаза, 2004. – 180 с.
- ГГ – Гуцульські говірки : Короткий словник. – Львів, 1997. – 232 с.
- Гриц. – Грицак М. Скарби гуцульського говору : Росішка (вівчарство у текстах) / Грицак М. – Львів, 2008. – 320 с.
- ЕСУМ – Етимологічний словник української мови : У 7 т. – К., 1982–2012. – Т. 1–6.
- Ж.П. – Жегуц І. Словник гуцульського говору в Закарпатті / І.Жегуц, Ю.Піпаш. – Мюнхен, 2001. – 180 с.
- ІСУМ – Інверсійний словник української мови. – К. : Наук. думка, 1985. – 811 с.

- Лис. – Лисенко П.С. Словник поліських говорів / Лисенко П.С. – К., 1974. – 260 с.
- Моск. – Москаленко А.А. Словник діалектизмів українських говорів Одеської області / Москаленко А.А. – Одеса, 1958. – 79 с.
- Нег. – Негрич М. Скарби гуцульського говору : Березови / Негрич М. – Львів, 2008. – 224 с.
- Ониш. – Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок : У 2 ч. / Онишкевич М.Й. – К. : Наук. думка, 1984. – Ч. 1–2.
- П., Г. – Піпаш Ю.О. Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області) / Ю.О.Піпаш, Б.К.Галас. – Ужгород, 2005. – 266 с.
- Пиртей – Пиртей П.С. Словник лемківської говірки : Матеріали до словника / Пиртей П.С. – Івано-Франківськ, 1986. – 345 с.
- Сб. – Сабадош І.В. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району / Сабадош І.В. – Ужгород : Ліра, 2008. – 480 с.
- СБГ – Словник буковинських говірок / [за заг. ред. Н.В.Гуйванюк]. – Чернівці : Рута, 2005. – 688 с.
- СУМ – Словник української мови : В 11 т. – К., 1970–1980. – Т. I–XI.
- Шило – Гаврило Шило. Надністрянський регіональний словник / Гаврило Шило. – Львів : Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2008 (Серія “Діалектологічна скриня”). – 288 с.

СКОРОЧЕННЯ НАЗВ ОБСТЕЖЕНИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Бз – с. Богдан Рахівського району, *Бз* – с. Березники Сваляв., *Бр* – с. Брід Іршав., *ВБ* – с. Великий Бичків Рахів., *ВВ* – с. Верхнє Водяне Рахів., *Вд* – с. Водиця Рахів., *ВЛ* – с. Великі Лази Ужгород., *Вр* – с. Ворочєво Перечин., *ВР* – с. Верхні Ремети Берегів., *Ви* – с. Вишково Хуст., *Гд* – с. Гайдош Ужгород., *Гл* – с. Голубине Сваляв., *Гн* – с. Ганьковиця Сваляв., *Гр* – с. Грушово Тячів., *Гр* – с. Горонда Мукачів., *Дб* – с. Добрянське Тячів., *Дв* – с. Довге Іршав., *Дл* – с. Ділове Рахів., *Зг* – с. Загорб Великоберез., *КБП* – с. Кобилецька Поляна Рахів., *Кв* – с. Кваси Рахів., *Квс* – с. Квасово Берегів., *Кл* – с. Колочава Міжгір., *КПс* – с. Костєва Пастіль Великоберез., *КсП* – с. Косівська Поляна Рахів., *Лаз* – с. Лазіщина Рахів., *Лз* – с. Лозянський Міжгір., *ЛП* – с. Липецька Поляна Хуст., *Лп* – с. Лопухово Тячів., *Лт* – с. Люта Великоберез., *Лц* – с. Лецовиця Мукачів., *МР* – с. Малий Раковець Іршав., *МУ* – с. Мала Уголька Тячів., *НБ* – с. Нижній Бистрий Хуст., *Нв* – с. Новоселиця Виноградів., *Нн* – с. Нанково Хуст., *Пл* – с. Пилипець Міжгір., *Пр* – с. Перехресний Воловец., *РК* – с. Руські Комарівці Ужгород., *Рс* – с. Руське Мукачів., *Ск* – с. Сокирниця Хуст., *СП* – с. Синевирська Поляна Міжгір., *Ст* – с. Скотарське Воловецьк., *ТП* – с. Тур'я Поляна Перечин., *Тр* – с. Турички Перечин., *Трн* – с. Торунь Міжгір., *Трс* – с. Тросник Виноградів., *Тс* – с. Тарасівка Тячів., *Ти* – с. Тишів Воловецьк., *Чн* – с. Чинадієво Мукачів., *Ял* – с. Ялове Воловецьк.

Olesya Kharkivska

Suffix derivation feminine nouns in Ukrainian dialects of the Transcarpathia

Summary. The article deals with the main aspects of the suffixal word-formation of nouns of feminine years in the Ukrainian dialects of Transcarpathia and describes the word-building types of nouns derived from verbal bases.

Key words: Suffixal word-formation, word-building type, deverbativny, Ukrainian dialects of the Transcarpathia.

Одержано 12.04.2017 р.